

Изм. номер 07/01.09.2023 г.

ДО

Д-Р ИВАНКА ШАЛАПАТОВА

МИНИСТЪР НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

И

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАЦИОНАЛЕН СЪВЕТ ПО РАВНОПОСТАВЕННОСТТА НА ЖЕНИТЕ И МЪЖЕТЕ

СТАНОВИЩЕ

от Фондация „Екатерина Каравелова“

Относно: Проект на Доклад за равнопоставеността между жените и мъжете в България за 2022 г.

Уважаема д-р Шалапатова,

Фондация „Екатерина Каравелова“ вече над 7 години целенасочено работи за равнопоставеността на жените и мъжете в страната, като развива дейности в три основни направления: „Общност“ чрез социалния формат „ТЯ в...“, „Развитие“ чрез програмата за личностно развитие „ТЯ съм АЗ“ и обучения за активно гражданско участие и „Политики“ чрез нашата изследователска и застъпническа дейност. Работата ни в областта на застъпничеството е базирана на убеждението, че жените имат важна роля по отношение на всички теми от дневния ред на обществото, както и на разбирането, че политиките трябва да се основават на изследвания и данни. През 2019 г. взехме активно участие в работната група „Жени, мир и сигурност“ към Министерство на външните работи, чийто резултат е първият Национален план за действие във връзка с Резолюция 1325 на ООН. От 2021 г. фондацията е член на Регионален съвет за развитие за Южен централен регион към Министерство на регионалното развитие и благоустройството и Национален съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерски съвет. Редовно участваме в обществени консултации във връзка със стратегии, планове и законодателни инициативи, които засягат въпросите на равнопоставеността между половете и правата на жените.

Като организация, която е тясно специализирана в работата по насърчаване на равнопоставеността между жените и мъжете, активното включване на жените в процесите на вземане на решения, преодоляването на стереотипите по пол и пресечните измерения на дискриминацията, отчитаме важноста на проследяването на резултатите и въздействието от националните политики в тази сфера.

По-долу представяме нашите препоръки относно Проект на Доклад за равнопоставеността между жените и мъжете в България за 2022 г. (за краткост „Доклада“), които

следват хронологията на документа:

2.2. Координатори по равнопоставеност на жените и мъжете

В Доклада се казва, че „[В] централните органи на изпълнителната власт и всичките 28 областни администрации има служители определени за координатори по равнопоставеност на жените и мъжете. [...] Функциите им като такива са вписани и в длъжностните им характеристики. Те са част от институционалния механизъм в България.” От Фондация „Екатерина Каравелова“ отчитаме като положителен факт, че препоръката ни във връзка с Доклад за равнопоставеността между жените и мъжете в Република България за 2021 г. от миналата година да се включи информация за точния брой координатори¹ е била взета предвид при изготвянето на Доклада за 2022 г. Въпреки това продължава да липсва информация за това как заинтересованите страни могат да се свържат с тях.

В този смисъл предлагаме към Доклада да се добави директна връзка към списък с актуалния състав от всички координатори на национално и областно ниво и техните контакти.

2.4. Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2021-2022 г.

В тази част на Доклада, където се очаква да има обобщение на постигнатото по изпълнението на Националния план за действие за периода 2021-2022, реално няма никаква информация за отчетния период, а само описание на новия Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2023-2024 г.

Предлагаме да бъдат включени обобщени данни за изпълнението на количествените и качествените индикатори, заложи за периода 2021-2022, анализ на въздействието и изводи за сферите, в които продължава да има нужда от целенасочени мерки за подобряване на равнопоставеността между жените и мъжете. Като алтернатива тази информация може да бъде включена към Раздел 3. Изпълнение на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2021-2030 г. и Националния план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2021-2022 г., където отново липсва обобщена информация за напредъка по заложените индикатори и цялостен анализ на въздействието.

3. Изпълнение на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2021-2030 г. и Националния план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2021-2022 г.

¹ Становище на Фондация „Екатерина Каравелова“ относно Проект на Доклад за равнопоставеността между жените и мъжете в Република България за 2021 г., <https://bit.ly/3sz30un>

Приоритетна област 2: Намалване на разликите по пол в заплащането и доходите

В този раздел са посочени данни от Националния статистически институт относно Годишните средни заплати на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности и пол за 2021, публикувани през декември 2022. Тези данни са ключови за разбиране на разликите в заплащането по пол, но им е отделено много малко внимание и липсва анализ.

Реално разликата в заплащането е почти 18% в полза на мъжете и това е над средното ниво за Европейския съюз, което по данни на Европейската комисия е 12.7%.² Тази информация обаче липсва в Доклада.

Изцяло липсва и информация за неплатения труд, който се полага предимно от жените и е една от причините за икономическите неравенства между двата пола. Според последното издание на Индекса за равенство между половете, публикуван от Европейския институт за равенство между половете през 2022 г., България е на последно място в ЕС по отношение на категорията „Време“.³ В тази категория се измерват неравенствата по пол по отношение на времето, отделено за полагане на домашен и грижовен труд от една страна и времето за спорт, култура и развлечения, от друга.

Препоръката на Фондация „Екатерина Каравелова“ е информацията за изпълнението на Приоритетна област 2: Намалване на разликите по пол в заплащането и доходите да бъде допълнена със споделените данни, за да се представи една по-цялостна картина на предизвикателствата пред постигането на напредък по това направление.

Приоритетна област 3: Насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете в процесите на вземане на решения.

В тази част на Доклада прави силно впечатление отсъствието на темата за ниския процент жени на изборни и публични длъжности и анализ на парламентарните избори от октомври 2022 г. Оскъдна информация по темата е включена в частта за **Приоритетна област 5: Преодоляване на стереотипите по пол в различни сфери на обществения живот и на сексизма**, но от Фондация „Екатерина Каравелова“ считаме, че е важно тя да бъде адресирана именно от гледна точка на равнопоставеността в процесите на вземане на решения.

В България се наблюдава устойчива тенденция на ниско представителство на жените на изборни длъжности както на местно, така и на национално ниво. Проведените на 2-ри октомври 2022 г. предсрочни парламентарни избори, четвъртите за по-малко от две години, затвърдиха тази негативна тенденция с едва 58 избрани жени за народни представители или 24% от общия състав на парламента. Само 20% от листите на политическите партии, намерили място в 48-то Народно събрание бяха оглавени от жени. Липсата на повече жени на избираеми позиции е една от причините за ниското представителство, но бариерите пред равнопоставеното политическо участие

² The gender pay gap situation in the EU, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/equal-pay/gender-pay-gap-situation-eu_en

³ Индекс за равенство между половете, <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/compare-countries/time/bar>

на жените и мъжете в България са много. Освен споменатата вече подредба на листите, предизвикателство са традиционните роли на половете и невъзможността жените да съчетават работа, грижа за дома, децата и зависими възрастни и политическа кариера, липсата на разпознаване на проблемите на жените, различни форми на насилие, липсата на подкрепа в самите политически партии и системни фактори като икономическите неравенства.⁴ Трудно може да бъде постигната равнопоставеност в политическата сфера, ако няма такава в социално-икономическата. Тук е и връзката с Приоритетна област 1 и Приоритетна област 2 от Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2021-2030 г.

Позицията на Фондация „Екатерина Каравелова“ е, че пълноценното представителство на жените на изборни длъжности е от голямо значение за пълноценното функциониране на демокрацията в страната и предлагаме в Доклада да бъде включена информация за представителството на жените на изборни длъжности в контекста на предсрочните парламентарни избори от 2-ри октомври 2022 г.

Отделно от тази тема, в частта от Доклада, посветена на Приоритетна област 3 има подробна информация за организирането на ученически посещения в Комисията за защита от дискриминация, като по никакъв начин не става ясно как тази дейност е свързана с насърчаването на равенството в процесите на вземане на решения. Нашето предложение е тази информация да бъде преместена в раздела, посветен на Приоритетна област 5: Преодоляване на стереотипите по пол в различни сфери на обществения живот и на сексизма.

Приоритетна област 5: Преодоляване на стереотипите по пол в различни сфери на обществения живот и на сексизма.

Част от причините за ниското представителство на жените на изборни длъжности в България могат да се търсят в стереотипите по пол в различни сфери на обществения живот и сексизма. В Доклада е отчетен фактът, че се наблюдава значителен превес на участието на мъжете в радио и телевизионни предизборни програми спрямо жените.

От гледна точка на цитираното в Доклада Фокусирано наблюдение на телевизионни реклами от гледна точка на участието на жени и мъже в търговското слово и наличните стереотипи по пол, проведено от Съвета за електронни медии, считаме за недостатък, че наличието на стереотипи единствено се констатира, без да се проблематизира: „Стереотипните роли по пол се отразяват неминуемо в рекламите - жената е домакиня, пазарува; жената е майка и се грижи за дома, за децата, за цялото семейство - за здравето, за храната; мъжът спортува, поддържа добра форма; мъжът прави ремонти в къщи, поддържа градината.“

В следващ параграф от същия раздел стереотипите по пол, които се предполага, че трябва да бъдат адресирани с мерките по изпълнението на Приоритетна област 5 вече не просто се съобщават, а дори се нормализират и затвърждават: „Мониторингът в цялост отчита, че

⁴ Фондация „Екатерина Каравелова“, (2022), Равнопоставеност на половете в политиката. Предизвикателства и възможности в българския контекст, https://ekfwomen.org/wp-content/uploads/2022/12/ravnopostavenost_na_polovete_v_politikata_bg.pdf

телевизионните реклами стъпват на стереотипизирани образи и социални роли, отразявайки обективни обществени и културни отношения на базата и на половите различия, което не може да бъде квалифицирано еднозначно с отрицателен знак или да се свързва с негативни стереотипи. Представянето в търговските съобщения на жената като домакиня и майка или представянето на мъжа като работещ и съпруг са образи, отразяващи човешкото ежедневие и привличащи съответните обществени групи към рекламното послание.“

Позицията на Фондация „Екатерина Каравелова“ е, че тези изводи трябва да бъдат проблематизирани, а не затвърждавани в Доклада. Стереотипите за традиционните роли на мъжете и жените имат последици при възпитанието и образованието на децата и младежите и оказват негативно въздействие, като пречат на развитието на техния потенциал.

Общи препоръки

Като цяло информацията в Доклада не е представена по начин, позволяващ оценка на напредъка по отношение на насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете. Обща препоръка на Фондация „Екатерина Каравелова“ е всеки раздел за съответната приоритетна област да започва с обобщение на целите по това направление и постигнатия напредък спрямо количествените и качествените индикатори за съответния отчетен период. Напредъкът по количествените индикатори може да бъде представен в табличен вид по раздели и в края на Доклада за обобщение на напредъка.

В заключение, Проектът на Доклад за равнопоставеността между жените и мъжете в Република България за 2022 г. се отличава от Доклада за равнопоставеността между жените и мъжете в Република България за 2020 г. с това, че отсъства раздел за дейностите за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете, свързани с изпълнението на международни ангажименти. Това прави трудно оценяването на дейностите и резултатите на национално ниво спрямо целите на Стратегията на ЕС за равенство между половете за периода 2020-2025 г. и Целите за устойчиво развитие. В този смисъл нашата препоръка е да се добави такъв раздел по примера на Доклада от 2020 г. и това да бъде устойчива практика.

Надяваме се, че направените от нас предложения в дух на конструктивен диалог ще бъдат взети предвид.

Лице за контакт:

1. Маргарита Спасова – експерт застъпничество, Фондация „Екатерина Каравелова“, margarita.spasova@sheinbulgaria.org

С уважение,

Маргарита Спасова

Експерт застъпничество

Фондация „Екатерина Каравелова“